



CENTRUL DE STUDII AL FUNDAȚIEI DACICA

SIMPOZIONUL NAȚIONAL DIN VALEA ALUŢULUI

EDIȚIA I
8-11 mai 2014
Sat Alun, jud. Hunedoara

PROGRAM



AŞEZĂRI ŞI TERITORIILE LOR

Abordări metodologice şi studii de caz

Parteneri:



Joi, 8 mai 2014

14:45 Deschiderea oficială

15:00-19:00 Sesiune de comunicări. Moderatori: dr. Florin Gogâltan, dr. Neculai Bolohan

15:00 Dr. MIRCEA ANGHELINU - Universitatea „Valahia” Târgoviște
Tipuri de așezări și tipare de mobilitate în paleolitic. Câteva considerații

15:20 MIHAELA SAVU - Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca
Intensitatea locuirii și tipurile de așezări în Neoliticul târziu pe Valea Crișului Repede

15:40 Dr. ALIN FRÂNCULEASA - Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova
Așezări Gumelnița în nordul Munteniei – considerații asupra unor modele de locuire

16:00 Dr. CĂTĂLIN BEM*, dr. ANDREI ASĂNDULESEI**, dr. CONSTANTIN HAITĂ*, dr. CARMEN BEM***, dr. VASILE OPRÎȘ* - *Muzeul Național de Istorie a României București, **Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, ***CNADNR S.A
Tell-urile gumelnițene gigant din bazinul inferior al Câlniștei (Muntenia, România)

16:20 Dr. COSMIN SUCIU - Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu
Elemente de geomorfologie a siturilor arheologice

16:40 Pauză de cafea

17:20 Dr. FLORIN GOGÂLTAN - Institutul de Arheologie și Istoria Artei Cluj-Napoca
Așezările și teritoriile lor. Cazul tell-urilor epocii bronzului din Bazinul Carpatic

17:40 Dr. ALEXANDRA GĂVAN - Institutul de Arheologie și Istoria Artei Cluj-Napoca
Centru și periferie: un posibil model pentru analiza tell-urilor epocii bronzului din Bazinul Carpatic?

18:00 ELENA CORDOȘ - Institutul de Arheologie și Istoria Artei Cluj-Napoca

- 18:20 *Tell-urile epocii bronzului. Aspecte privind tipurile de habitat*
PAUL IOAN PETRIC - Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca
- 18:40 *Tell-ul epocii bronzului de la Socodor, jud. Arad*
Dr. VICTOR SAVA, ANA IGNAT - Complexul Muzeal Arad, Institutul de Arheologie și Istoria Artei Cluj-Napoca
- Problematika habitatului la începutul bronzului târziu pe Valea Mureșului Inferior*

Vineri, 9 mai 2014

9:00-13:00 *Sesiune de comunicări.* Moderatori: dr. Cristian Ioan Popa, dr. Dorel Micle

- 09:00 GRUIA FAZECAȘ, MARIAN LIE - Muzeul Țării Crișurilor Oradea, Institutul de Arheologie și Istoria Artei Cluj-Napoca
Un studiu de arheologie regională pe Valea Alceului
- 09:20 Dr. NECULAI BOLOHAN, dr. ANDREI AȘĂNDULESEI – Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași
Settlement system during MBA in the south-western area of the Cracău-Bistrița basin, Eastern Romania
- 09:40 RALUCA-ELIZA BĂTRÎNOIU - Universitatea București
Considerații asupra dinamicii așezărilor getice din Muntenia în sec. IV-I î.Hr.
- 10:00 Dr. VALENTINA CETEAN - Prospecțiuni S.A. București
Caracteristicile substratului geologic determinante pentru infrastructura cetăților și așezărilor dacice din Munții Șureanu
- 10:20 Dr. AURORA PEȚAN – Centrul de Studii al Fundației Dacica
Aspecte ale ocupării Platformei Luncanilor în epoca dacică
- 10:40 Pauză de cafea**
- 11:20 Dr. IOSIF VASILE FERENCZ - Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva
Așezări dacice în conexiune cu cetățile. Studiu de caz: Ardeu –

- Gura Cheilor*
- 11:40 Dr. RADU TOTOIANU – Muzeul Municipal „Ioan Raica” Sebeș
Despre „stânele” dacice din munții Orăștiei și păstoritul la geto-daci
- 12:00 Dr. CRISTIAN IOAN POPA – Universitatea „1 Decembrie 1918”
Alba Iulia
Habitat și minerit dacic în Munții Șureanu. O posibilă abordare
- 12:20 Dr. CRISTIAN C. ROMAN, ROMULUS VASILE – Complexul
Muzeal Județean Neamț, TMK Reșița
Hunedoara și mineritul-metalurgia-prelucrarea fierului în epoca dacică
- 12:40 Dr. DOREL MICLE, ALEXANDRU HEGYI - Universitatea de Vest
Timișoara
Fortificația medievală a Timișoarei în contextul arheologiei peisajului

16:00-19:00 *Excursie documentară la Cetatea dacică Piatra Roșie*

Sâmbătă, 10 mai 2014

9:00-18:00 *Excursie documentară la cetățile dacice Sarmizegetusa Regia, Costești-Cetățuie și Costești-Blidaru*

Duminică, 11 mai 2014

Plecarea participanților

Dr. Mircea ANGHELINU, Universitatea „Valahia” Târgoviște

TIPURI DE AȘEZĂRI ȘI TIPARE DE MOBILITATE ÎN PALEOLITIC. CÂTEVA CONSIDERAȚII

Procesele de formare a siturilor arheologice reprezintă o preocupare majoră a arheologiei preistorice din ultimele decenii. Diverse modele – teoretice, empirice, etnografice – au fost propuse pentru controlul relațiilor dintre funcționalitatea unei așezări umane, cultura materială asociată acesteia și eșantionul recuperat arheologic.

Așezările grupurilor de vânători-culegători paleolitici ocupă o poziție aparte în cadrul acestor eforturi. În contrast relativ cu analiza altor tipuri de societăți (agricole, pastorale), interpretarea habitatului paleolitic mizează masiv pe surse etnografice, pe reconstituiri paleoclimatice și ale productivității mediului natural, estimări paleodemografice etc. Mobilitatea definitivă a acestor societăți, natura subzistenței, ca și procesele de formare a siturilor paleolitice (care favorizează conservarea preponderentă/exclusivă și în regim palimpsest a industriilor litice) conferă un profil aparte acestor analize, supuse unor erori sistematice specifice.

Prezenta contribuție își propune o trecere critică în revistă a principalelor modele de interpretare a relațiilor dintre așezări și tiparele de mobilitate din paleolitic, urmată de câteva considerații metodologice inspirate, în parte, de experiența cercetării acestei epoci în România. Sunt cu deosebire evidențiate problemele de rezoluție ale reconstituirilor paleoclimatice, limitele de aplicabilitate ale analogiilor etnografice, dar și, mai ales, impactul profund pe care metodele de cercetare arheologică le au pentru interpretarea funcționalității așezărilor și a mobilității paleolitice.

Cea mai acută problemă întâlnită în încercarea de a corela conținutul siturilor arheologice cu sistemele de mobilitate paleolitice pare să o reprezinte însă incongruența dintre scările de analiză alese de cercetători și incomensurabilitatea metodologiilor ce corespund acestor scări. De exemplu, modelele propuse la o scară crono-geografică amplă, de obicei corelate marilor mutații climatice și raporturilor cantitative (de genul utilaj litic retușat vs. neretușat,

respectiv mobilitate rezidențială vs. logistică), tind frecvent să intre în conflict cu cele bazate pe evaluări calitative, mai aplicate, ale funcționalității așezărilor (spectrul tipologic conservat, datele arheozoologice recuperate *in situ* etc.). Soluția propusă aici o reprezintă clădirea unui nivel median de analiză, bazat pe monitorizarea strictă atât a structurii, cât și a tipologiei formale a ansamblurilor litice din situri monostratificate și a căror funcționalitate economică este bine cunoscută (ex. cele cu colecții faunistice bine conservate și studiate), urmată de extrapolarea observațiilor asupra siturilor care nu conservă astfel de resturi, dar cuprind inventare litice structurate asemănător.

Mihaela SAVU, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca

INTENSITATEA LOCUIRII ȘI TIPURILE DE AȘEZĂRI ÎN NEOLITICUL TÂRZIU PE VALEA CRIȘULUI REPEDE

Prezenta comunicare face parte dintr-o lucrare mai amplă care vizează diferite aspecte ale Neoliticului târziu pe Valea Crișului Repede, precum stabilirea unei cronologii unitare, respectiv valorificarea cercetărilor trecute și curente din Ungaria prin coroborarea lor cu cele din țară. Printre cele mai relevante astfel de cercetări, se încadrează și datele privitoare la interacțiunea complexă dintre om și mediu, reflectată de urmele materiale. Relieful este unul dintre cei mai importanți factori determinanți ai tipurilor de așezari, drept care intenționez să prezint în ce măsură variația topografică de-a lungul văii Crișului Repede, precum și zonarea vegetației au influențat alegerea unui spațiu pentru locuire. Totodată am în vedere departajarea sectoarelor cu o intensitate mai mare de locuire, atât în cadrul cronologic la care ne referim, cât și în cele anterioare, respectiv următoare. De asemenea, intenționez să surprind efectelor climei, hidrologiei și ale strategiilor de subzistență în preferințele de locuire ale unei comunități, ca și acele semne ale adaptării culturii materiale, în cadrul aceluiași grup cultural, în funcție de resursele zonale

Dr. Alin FRÎNCULEASA, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova

AȘEZĂRI GUMELNIȚA ÎN NORDUL MUNTENIEI – CONSIDERAȚII ASUPRA UNOR MODELE DE LOCUIRE

Nordul Munteniei prezintă anumite particularități culturale, dar și de locuire, ce par să aibă contingență inclusiv cu peisajul natural. Arealul subcarpatic muntean are un peisaj fragmentat, limita nordică este asigurată de Carpații meridionali, sudul de câmpia piemontana (altitudini 150 m), la vest și est se găsesc bazinele unor râuri importante, respectiv Olt și Dunărea. Sunt prezente forme de relief diverse, de la câmpie, la dealuri și coline, arealul fiind străbătut de râuri cu debite bogate ce curg de la nord la sud, ce își au izvoarele în munții Carpați.

Diversitatea formelor de relief au dat o amprentă specifică evoluției locale. S-au impus anumite modele de locuire și de exploatare a spațiului. Arealul acesta periferic a generat contacte culturale proximale, ce au fost asimilate unor elemente de sinteză proprii acestui areal. În nordul Munteniei au fost identificate prin cercetări sistematice, de suprafață sau prin descoperiri întâmplătoare un număr aproximativ de 150 de situri atribuite atât culturii Gumelnița cât și aspectului cultural Stoicani-Aldeni. Așezările aflate în zona de câmpie sunt atribuite, cu mici excepții, culturii Gumelnița. Cele descoperite în zona dealurilor subcarpatice sau în apropierea acestora sunt atribuite aspectului cultural Stoicani-Aldeni. Acesta a fost definit ca un *aspect mixt/facies de sinteză* între civilizațiile Gumelnița și Precucuteni-Cucuteni sau un *aspect regional* al culturii Gumelnița. Au fost cercetate atât așezări pluristratificate, cât și cu un singur nivel de locuire. De cele mai multe ori aceste așezări suprapun nivele de locuire Boian-Giulești.

În acest areal sunt prezente bogate resurse minerale, evidențiem mai ales sarea sub forma de aflorimente la suprafața sau depozite, dar și izvoare sărate. Alte resurse importante sunt cele de chihlimbar, dar care se pare au fost exploatate restrâns în această perioadă, ceva mai intens însă în epoca bronzului. De asemenea, fauna sălbatică într-o

zona cu păduri întinse, era puternic exploatată, atât pentru produsul primar, cât și pentru cele secundare. Importantă era și rețeaua bogată de râuri ce străbat acest areal geografic. Toate par să fie elemente ce au asigurat comunităților umane preistorice resurse pentru a funda și locui o perioadă îndelungată acest areal, prezența unor situri cu depozite arheologice groase de 1,5 – 3 m fiind dovezi indirecte în acest sens. Așezările sunt amplasate cu preponderență în apropierea unor râuri secundare, cu debite reduse, fiind alese atât platourile unor dealuri (Aldeni, Seciu, Bălănești), marginea unor terase (Teiu, Mălăieștii de Jos, Apostolache, Târgșoru Vechi, Iordăchianu, Budureasca, Ghinoaica, Sudiți, Largu, Lișcoteanca, Însurăței, Râmnicelu, Brăilița) sau zone aflate la baza acestora (Teiu, Ziduri, Urlați, Boboci, Boldești-Grădiștea), dar și luncile inundabile în spații deschise (Morteni, Corbii Mari, Geangoești, Colceag).

Dr. Cătălin BEM*, dr. Andrei ASĂNDULESEI**, dr. Constantin HAITĂ*, dr. Carmen BEM***, dr. Vasile OPRÎȘ*, *Muzeul Național de Istorie a României București, **Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, ***CNADNR S.A

TELL-URILE GUMELNIȚENE GIGANT DIN BAZINUL INFERIOR AL CÂLNIȘTEI (MUNTENIA, ROMÂNIA)

Microzona Câlniștea-Neajlov este depozitară a singurei concentrări de stațiuni pluristratificate de foarte mari dimensiuni din întreaga arie de evoluție Boian-Gumelnița (cca. 4700-4000 BC).

Atracția pentru zonele umede, mlăștinoase, mai mult decât față de cea pentru ape curgătoare sau lacuri, contrazice ceea ce pentru arheologul român este deja o axiomă. Din nefericire, axiomele în arheologia românească continuă să dețină o pondere importantă și să dicteze simulacrele unor cercetări necoerente. Deslușirea motivelor pentru alegerea mlaștinilor Câlniștea-Neajlov ca zonă de „construire” a celor mai mari *tell-uri* nord-dunărene [Uzunu, Stoenеști, Schitu] implică o dimensiune imaterială a peisajului. Identificarea *zonelor de umbră* ale peisajului – discrete fizic – este o obligație în orice demers coerent și cuprinzător arheologic sau antropologic. Demersul nostru, deși urmărește acest lucru, reprezintă doar o punere în discuție a problemei.

Resursele cartografice, topografice și fotografiile aeriene – care exprimă o proiecție a ceea ce s-a conservat până în prezent – contribuie hotărâtor la o percepere de ansamblu a peisajului. Unei viziuni generale create de acestea i se adăugă informațiile obținute prin intermediul metodelor de cercetare neintruzivă, la sol – magnetometria, de exemplu.

O eșantionare complexă, bazată pe o strategie coerentă, ca sumă a metodelor neintruzive, va oferi în primul rând certitudini în ceea ce privește dinamica *peisajului natural* – topografie preistorică, geomorfologie – dinamică acvatică (meandre, mlaștini, grinduri etc.) și mediu – toate posibil în viitor ancorate cronologic prin realizarea de datări radiocarbon și OSL (acolo unde materia organică lipsește).

Dr. Cosmin SUCIU, Universtiatea „Lucian Blaga” Sibiu

ELEMENTE DE GEOMORFOLOGIE A SITURILOR ARHEOLOGICE

Prezentarea se va axa pe modul în care evoluează geomorfologic zona siturilor arheologice sub influența căilor de comunicație (drumuri, râuri) - care modelează în timp peisajul și afectează fizic siturile arheologice. Se va insista asupra modului în care sunt folosite informațiile care provin din vechi hărți topografice și ortofotoplanuri în înțelegerea cercetărilor arheologice. Siturile arheologice prezentate sunt datate din neoliticul timpuriu și până în perioada dacică/medievală.

Dr. Florin GOGĂLTAN, Institutul de Arheologie și Istoria Artei Cluj-Napoca

AȘEZĂRILE ȘI TERITORIILE LOR. CAZUL TELL-URILOR EPOCII BRONZULUI DIN BAZINUL CARPATIC

Tell-urile, prin monumentalitatea tipului de așezare și bogăția materialului arheologic, au atras atenția lumii savante a veacurilor al XVIII-lea și al XIX-lea. Căutările metodologice ale arheologiei de la începutul sec. al XX-lea și-au găsit unele răspunsuri în studierea stratigrafiei unor tell-uri precum cele de la Tószeg, Pecica sau Periam. Abordările cultural-istorice ulterioare au dus la întocmirea unor prime hărți de răspândire a așezărilor caracteristice unei culturi. Cercetările sistematice de teren și ordonarea tipologică a materialului ceramic a făcut posibilă stabilirea unor relații de relativă contemporaneitate între așezări.

Alături de investigațiile arheologice de teren, unele modele teoretice sau practice precum „Die zentralen Orte”, „Site Catchment Analysis”, „Geographical Informational System (GIS)” etc., au stat la baza interpretărilor cu privire la delimitarea teritoriului unei așezări. Comunicarea de față își propune să prezinte rezultatele obținute de cercetarea arheologică a tell-urilor epocii bronzului din Bazinul Carpatic în această direcție. Pentru aceasta vor fi aduse în discuție tell-uri precum cele de la Feudvar, Százhalombatta, sau acele așezări multistratigrafice de pe văile râurilor Barcău, Crișul Alb, Ier etc.

Dr. Alexandra GĂVAN, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca

CENTRU ȘI PERIFERIE: UN POSIBIL MODEL PENTRU ANALIZA TELL-URILOR EPOCII BRONZULUI DIN BAZINUL CARPATIC?

Modelul „centru-periferie” a fost dezvoltat inițial de către Immanuel Wallerstein pentru a caracteriza relațiile stratificate de putere și dependență dintre societățile componente ale sistemului mondial modern. În arheologie, modelul a fost preluat și aplicat cu scopul de a descrie relațiile de interdependență care au evoluat între diferite comunități aflate în interacțiune în cadrul unor rețele complexe de schimburi cu obiecte de prestigiu dar și bunuri de consum și materii prime.

Există numeroase studii care extind utilizarea modelului „centru-periferie” și pentru epoca bronzului. Unii cercetători consideră chiar că începând cu perioada Reinecke A2 (a doua etapă a bronzului mijlociu în cronologia locală) Bazinul Carpatic reprezintă pe plan european un important centru metalurgic cu o periferie vestică și nordică. Prezentarea de față își propune sintetizarea principalelor aplicații ale modelului centru și periferie în cercetarea arheologică alături de analiza validității aplicării mecanismelor acestui model în cazul tell-urilor epocii bronzului din Bazinul Carpatic din perspectiva metalurgiei.

Elena CORDOȘ, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca

TELLURILE EPOCII BRONZULUI. ASPECTE PRIVIND TIPURILE DE HABITAT

Rareori arheologia a beneficiat de metode de cercetare proprii, create special pentru a servi acestei discipline, de nenumărate ori adoptând cu succes metode specifice altor științe. *Arheologia mediului* sau *arheologia peisajului* sunt exemple edificatoare în acest sens, fiind adunate sub aceste concepte o serie de metode specifice geologiei, geografiei, ecologiei, biologiei, științelor sociale, etc. Rațiunea dezvoltării unor astfel de tipuri de cercetare este simplă: oamenii nu au putut exista și acționa niciodată indiferent și independent de mediul înconjurător.

Prezentarea de față, având ca temă principală așezările tell specifice epocii bronzului, este construită în jurul acestor două concepte: *arheologia mediului* și *arheologia peisajului*. Ea își propune atât să explice, cât și să înțeleagă alegerea, dar și modul de utilizare a unui anumit tip de habitat de către comunitățile în discuție.

Stadiul actual al cercetărilor nu permite din păcate o analiză profundată, lipsurile fiind majore. Evidențierea acestor lipsuri constituie însă principalul rezultat pozitiv al unui astfel de demers, sublinierea lor indicând direcții necesare în cercetările viitoare.

Paul Ioan PETRIC, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

TELL-UL EPOCII BRONZULUI DE LA SOCODOR, JUD. ARAD

Caracteristicile geomorfologice și sistemul hidrologic al regiunii Crișului Alb au favorizat un cadru propice de dezvoltare a locuirii. Din acest punct de vedere cercetările arheologice din această zonă au scos în evidență o locuire intensă în special în epoca bronzului.

Arealul aflat în discuție intră în atenția arheologilor încă din secolul al XIX-lea dar în special în prima parte a secolului al XX-lea moment în care sunt efectuate primele cercetari în tell-ul de la Socodor, conduse de M. Roska și N. Covaci. O nouă etapă în cercetarea tell-ului este marcată de sondajele întreprinse de D. Popescu în anii '40. Publicarea acestor rezultate clarifică într-o oarecare măsură situația stratigrafică și cronologică a așezării considerând-o similară cu cea de la Vărșand, aflată în apropiere.

În acest context comunicarea de față vine ca o urmare firească din dorința de a pune în circuitul științific pe langă materialele și informațiile publicate de către D. Popescu a unui nou lot de materiale arheologice. Acesta provine din cercetările efectuate în anul 1930 de M. Roska și N. Covaci, ele fiind parte integrantă a unei realități arheologice care pot aduce noi informații asupra intensității locuirii din tell-ul de la Socodor.

Dr. Victor SAVA, Ana IGNAT - Complexul Muzeal Arad, Institutul de Arheologie și Istoria Artei Cluj-Napoca

PROBLEMATICA HABITATULUI LA ÎNCEPUTUL BRONZULUI TÂRZIU PE VALEA MUREȘULUI INFERIOR

Comunicarea de față propune o abordarea analitică dar și cronologică a așezărilor din regiunea Mureșului Inferior, în intervalul cronologic marcat de dispariția tell-urilor și apariția marilor fortificații de pământ (ex. Sântana „Cetatea Veche”, Cornești „Iarcuri”).

Această secvență cronologică suscită o serie de întrebări legate pe de o parte de stabilirea raportului dintre vechiul fond cultural al bronzului mijlociu și cultura „mormintelor tumulare” (Hügelgräberkultur). Pe de altă parte, sarcina stabilirii sursei transformărilor apărute în structura socială și a formelor de subzistență economică este cu atât mai complicată, cu cât acestea ar putea reprezenta și o continuare a vechilor comunități Vatina și Mureș. În această direcție am apelat într-o primă etapă la eșantionarea cultural-cronologică a descoperirilor care pot fi datate cu ușurință în această secvență cronologică: necropola de la Pecica „Sit 14”, așezarea de la Șagu „Sit A1_1”, precum și a altor obiective care comportă descoperiri similare (așezarea de la Păuliș, așa-numitul „depozit I” de la Pecica și alte descoperiri funerare precum cele de la Felnac).

Dezbaterea asupra habitatului s-a dezvoltat făcând apel permanent și la anumite concepte teoretice precum aculturație, identitate socială și transfer cultural. Aceasta a permis totodată elaborarea unei perspective coerente, în funcție de stadiul descoperirilor, asupra acestei etape cronologice R. Br. B2-C/Bronz târziu I.

Gruia FAZECAȘ, Marian LIE - Muzeul Țării Crișurilor Oradea, Institutul de Arheologie și Istoria Artei Cluj-Napoca

UN STUDIU DE ARHEOLOGIE REGIONALĂ PE VALEA ALCEULUI

Dinamica manifestărilor culturii materiale și spirituale în spațiul fizic și temporal, este o constantă a cercetării arheologice. În studiul de față avem în vedere o microzonă arheologică - cea a Câmpiei Alceului - situată între Crișul Repede și Valea Alceului, la vest de municipiul Oradea. După o succintă enumerare a descoperirilor arheologice (din neolitic și până în evul mediu), analiza noastră se concentrează pe așezările epocii bronzului, urmărind moduri în care acestea probabil au interacționat. Faptul că într-un perimetru relativ restrâns sunt situate trei așezări *Tell* cu o lungă secvență cronologică și cel mai probabil contemporane, semnalizează importanța acestei zone în cadrul ariei culturii Otomani. O să încercăm așadar să prezentăm o metodă de lucru adaptată acestei situații arheologice, prin prisma și cu mijloacele tehnice moderne.

Dr. Neculai BOLOHAN, dr. Andrei ASĂNDULESEI – Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași

SETTLEMENT SYSTEM DURING MBA IN THE SOUTH-WESTERN AREA OF THE CRACĂU-BISTRITA BASIN, EASTERN ROMANIA

The investigation of the housing structures in earlier periods of the human history requires constant analysis and synthesis of the data from the field. This intention should be accompanied by the permanent integration and the use of some research methods to enrich and diversify the questions and the answers on habitation systems from Prehistory.

On the occasion of this attempt we proposed the analyze of three dwelling structures (Borlești, Costișa, Siliștea) situated in the southern and south-western Cracău-Bistrita basin. This geographical unit has a transition role between the Subcarpathian area itself and the Moldavian Plateau.

The three sites are contemporary and were assigned to the MBA, were investigated archaeologically by different teams and benefit (Costișa and Siliștea) of radiometric analysis results.

For the efficient fulfillment of our goal, we proposed a more careful analysis of the geographic factors and combining them with the archaeological data. In this regard, we have included a series of items (structure, surface, type of connectivity, visibility, exposure etc.) that we applied to understand the history of the less visible three contemporary sites and the adjacent spaces that provides the connection of these.

Raluca-Eliza BĂTRÎNOIU, Universitatea București

CONSIDERAȚII ASUPRA DINAMICII AȘEZĂRILOR GETICE DIN MUNTENIA ÎN SEC. IV-I Î.HR.

Lucrarea are drept scop evidențierea dinamicii locuirii getice în zona cuprinsă între râul Olt, Dunăre, râul Râmnicu Sărat și Subcarpați, pe parcursul secolelor IV-I î.Hr., perioadă abordată pe 2 etape cronologice majore, stabilite în funcție de evoluția așezărilor. Demersul presupune prezentarea stadiului actual al cercetării, cu repertorierea așezărilor getice și separat a descoperirilor de factură getică, cu o privire critică asupra abordărilor anterioare, precum și realizarea hărților cu dispunerea în teritoriu a acestora. Prezentarea urmărește de asemenea clasificarea așezărilor și stabilirea unor posibile relații între acestea, având în vedere caracterul lor și dispunerea topografică, și evidențierea concentrărilor de așezări în zone distincte. Întrebările care apar în urma acestei analize țin de stabilirea cauzelor care au determinat apariția așezărilor în aceste zone, respectiv abandonarea lor ulterioară, și posibila corelare a datelor arheologice cu evenimente istorice cunoscute.

Dr. Valentina CETEAN, Prospectiuni S.A. București

CARACTERISTICILE SUBSTRATULUI GEOLOGIC DETERMINANTE PENTRU INFRASTRUCTURA CETĂȚILOR ȘI AȘEZĂRILOR DACICE DIN MUNȚII ȘUREANU

Întreaga zonă ce cuprinde fortificațiile și construcțiile civile din Munții Șureanu (de altfel un termen geografic limitativ, care ar corespunde cu partea vestică a Munților Sebeșului în literatura geologică) se suprapune din punct de vedere al constituției substratului pe un număr extrem de limitat petrofacial de formațiuni geologice aparținând unității denumită Pânza Getică: *masivele cristaline prealpine*, reprezentate aproape exclusiv prin formațiunea de Sebeș-Lotru și alcătuită din diverse tipuri de șisturi cristaline mezometamorfice pe care au fost construite cetățile și așezările civile de la Sarmizegetusa Regia, Fețele Albe, Vârful lui Hulpe, Costești și Blidaru, respectiv *învelișul sedimentar*, care include roci sedimentare de tipul calcarelor și gresiilor, cu numeroase varietăți intermediare, corespunzător Zonei depresionare Hațeg și unde se poziționează cetățile Piatra Roșie și Bănița.

Rocile care pot fi regăsite în toate zonele fostelor cetăți și așezări dacice prezintă proprietăți fizico-mecanice și caracteristici specifice din punct de vedere constructiv, influențând definitoriu modalitățile de terasare, săpare a drumurilor de acces și a fundațiilor, ridicare a zidurilor de apărare sau de rezistență ale incintelor, dar și a sistemelor de captare, aducțiune și stocare a apei.

Lucrarea prezintă își propune identificarea și detalierea acestor elemente individual sau comparativ, cuantificarea și interpretarea lor în termenii geologiei inginerești și a lucrărilor de infrastructură modernă. Integrând informațiile de geografie - geomorfologie din zona munților Orăștiei descrise anterior de alți autori, demersul actual urmărește să pună la dispoziția cercetătorilor care studiază locuirea dacică din această zonă un set de date de tip geologic care să le permită o înțelegere cât mai cuprinzătoare a contextului fizic natural corespunzător așezărilor și fortificațiilor ridicate.

Dr. Aurora PEȚAN, Centrul de Studii al Fundației Dacica

ASPECTE ALE OCUPĂRII PLATFORMEI LUNCANILOR ÎN EPOCA DACICĂ

Abordările tradiționale în cercetarea prezenței dacice pe Platforma Luncanilor s-au concentrat cel mai adesea asupra cetăților, a construcțiilor monumentale militare și religioase, favorizând perioada de înflorire și cea de sfârșit a acestora și acordând mai puțină atenție locuirii civile și fenomenului ocupării zonei și al apariției așezărilor.

Comunicarea de față își propune să abordeze chestiunea locuirii dacice pe Platforma Luncanilor din perspective noi, aplicând modele de analiză oferite de arheologia peisajului și arheologia colonizării, și să formuleze câteva întrebări necesare.

Apariția bruscă a locuirii în această zonă în sec. I î.Hr., pe un fundal local socio-cultural practic inexistent, precum și modelarea peisajului pe scară largă, într-un interval scurt și cu eforturi colosale, ce a avut ca rezultat mii de terase antropice conservate până astăzi, indică o ocupare masivă și planificată a Platformei din partea unui grup cu resurse mari și cu o bună gestionare a acestora. Intervalul foarte scurt în care acest model s-a implantat într-o zonă nu tocmai propice locuirii, ridică întrebări importante cu privire la factorii *push&pull* care au determinat deplasarea grupului și alegerea locului, la achiziționarea cunoștințelor-cheie cu privire la ambientul străin colonizat, la adaptarea și transpunerea unor modele familiare de organizare a habitatului într-un peisaj nefamiliar, la organizarea efortului colectiv pentru punerea în practică a acestui uriaș proiect – implicând, desigur, relația așezări-cetăți / putere centrală.

Dr. Iosif Vasile FERENCZ, Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva

AȘEZĂRI DACICE ÎN CONEXIUNE CU CETĂȚILE. STUDIU DE CAZ: ARDEU – GURA CHEILOR

În comparație cu cetățile dacice, așezările locuite la finele celei de a doua epoci a fierului au beneficiat de studii mai numeroase. Există monografiile de sit și de asemenea rapoarte de cercetare. Pentru unele areale geografice, interesul cercetătorilor privind locuirea dacică a dus la întocmirea unor repertorii arheologice și a unor studii. Cu toate că prezența unor așezări în apropierea cetăților dacice a fost menționată în anumite cazuri, relația dintre cetate și așezare a fost rar luată în discuție.

Începând din anul 2001, Muzeul Civilizației Dacice și Romane din Deva a reluat cercetările în satul Ardeu, comuna Balșa, jud. Hunedoara. Investigațiile au vizat deopotrivă cetatea, pe culmea și pe terasele care formează platoul superior al dealului „Cetățuie”, cât și zonele aflate la poale, spre sud și est, în locurile numite „Dealul Judelui” și „Gura Cheilor”. Campania din anul 2003 a avut ca obiectiv sondarea unui teren aflat la „Gura Cheilor” unde era presupusă existența așezării. Cu acel prilej au fost cercetate parțial locuințe de suprafață. Cercetări ulterioare permit detalierea unor aspecte privind locuirea dacică în acel loc.

Dr. Radu TOTOIANU, Muzeul Municipal "Ioan Raica" Sebeș

DESPRE „STÂNELE” DACICE DIN MUNȚII ORĂȘTIEI ȘI PĂSTORITUL LA GETO-DACI

Prezența unor construcții interpretate ca stâne din epoca dacică a atras atenția specialiștilor în urma săpăturilor arheologice efectuate în deceniul șase al secolului trecut, pe munții Rudele, Meleia și Tâmpu, aflate în apropierea Sarmizegetusei, la altitudini de aproximativ 1300-1400 m.

Opiniile referitoare la funcțiile acestor construcții sunt însă împărțite, specialiștii atribuindu-le funcționalități diferite, în legătură, fie cu practicile pastorale ale dacilor, fie cu sanctuarele dacice de la Sarmizegetusa găsiindu-se în arhitectura civilă a dacilor un arhetip pentru cea religioasă, fie în legătură cu exploatarea și prelucrarea minereurilor de fier sau mai recent, chiar și cu anumite practici ascetice existente la daci, (fiind considerate construcții monastice).

Analizând însă posibilitatea ca acestea să fie niște construcții pastorale și evaluând argumentele aduse în acest sens, în opinia noastră, respectivele construcții, chiar dacă erau folosite ca stâne, nu au o funcție exclusiv pastorală. Cu siguranță, problema nu va fi lămurită decât în urma reluării cercetărilor bazate pe interdisciplinaritate, altfel riscăm ca toate afirmațiile referitoare la funcționalitatea acestor clădiri și construcția unor modele pastorale dacice să constituie niște „ficțiuni” mai mult sau mai puțin realiste.

Dr. Cristian Ioan POPA, Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia

HABITAT ȘI MINERIT DACIC ÎN MUNȚII ȘUREANU. O POSIBILĂ ABORDARE

Zona „Munților Orăștiei” este cunoscută, din punct de vedere arheologic, în primul rând prin existența complexului de așezări și cetăți dacice. Densitatea locuirilor, unele la înălțimi apreciabile, depășește cu mult cea a așezărilor actuale din acest teritoriu. Peste același areal se suprapune cea mai mare densitate de descoperiri din Dacia care atestă dovezi ale practicării metalurgiei fierului (ateliere, lupe, piese finite etc.).

Privite lucrurile din perspectiva relației, am putea spune, speciale, dintre habitat și prelucrarea fierului, putem lesne observa că din ecuație lipsește o componentă mai mult decât logică, necesară explicării fenomenului antropizării „Munților Orăștiei”: minele de fier.

În această comunicare este adusă în discuție posibila localizare a acestor mine, din care se extrăgea fierul, susținută de câteva evidențe plauzibile, care pot demonstra existența, reală, a unui patruleter siderurgic dacic, ce încorporează și zona înaltă a Munților Cugirului. Dacă datele luate în calcul se vor dovedi a fi corecte și confirmate pe viitor, ele vor evidenția primele mine dacice cunoscute și vor arunca o nouă lumină asupra factorului economic al apariției complexului tip de habitat dacic din „Munții Orăștiei”.

Dr. Cristian C. ROMAN, Romulus VASILE - Complexul Muzeal
Județean Neamț, TMK Reșița

**HUNEDOARA ȘI MINERITUL-METALURGIA-PRELUCRAREA
FIERULUI ÎN EPOCA DACICĂ**

Dr. Dorel MICLE, Alexandru HEGYI, Universitatea de Vest
Timișoara

FORTIFICAȚIA MEDIEVALĂ A TIMIȘOAREI ÎN CONTEXTUL ARHEOLOGIEI PEISAJULUI

Timișoara are o istorie îndelungată certificată de descoperiri arheologice datând din epoca bronzului, a doua epocă a fierului și epoca post-romană, dar prima fortificație datează din jurul secolului XII. Cetatea a trecut prin diverse stăpâniri care i-au marcat profund cursul dezvoltării. A început să se dezvolte sub stăpânirea ungară a lui Carol Robert de Anjou, în secolul XIV, devenind pentru scurt timp și capitală a Regatului Ungar. Cetatea a fost apoi cucerită de otomani, în 1552 și, pentru 164 de ani, a devenit un important bastion militar turcesc. În 1716 istoria Timișoarei cunoaște o nouă întorsătură, când cetatea e cucerită de Imperiul Habsburgic și începe reconstrucția și dezvoltarea orașului drept capitală a Banatului.

Din punct de vedere geomorfologic fortificația (cetatea și orașul) speculează zonele mai înalte din mlaștina creată de meandrările râurilor Timiș și Bega Veche. Însăși forma neregulată a fortificației demonstrează o ingenioasă adaptare la caracteristicile terenului, strategia defensivă luând în calcul toate avantajele oferite de prezența apelor. Studiul nostru pornește de la analiza cartografică și satelitară și sfârșește prin coroborarea datelor din săpăturile arheologice din interiorul cetății pentru a explica motivația alegerii locației, a modului și tehnologiilor de construcție, a materialelor utilizate și, nu în ultimul rând, a eficienței geo-strategice în contextul cercetărilor interdisciplinare de arheologia peisajului.

Note

Note

Note